

סנהדרין דף קי"ג

ר"א אר' עיר שיש בה מזוזה אחת
אינה נעשית עיה"נ
כתבי הקדש יגנוזו: הגמרא אומרת שהמשנה
שאומרת שכתבי הקדש שבעיר הנידחת יגנוזו אינה
כרבי אליעזר. במה ששנינו בברייתא רבי אליעזר אומר, כל עיר שיש בה אפילו
מזוזה אחת אינה נעשית עיר הנדחת, שנאמר "וְשָׂרְפָתָהּ בְּאֵשׁ אֶת הָעִיר וְאֶת כָּל
שְׁלָלָהּ" ושרפת והדבר אינו אפשרי בעיר שיש בה מזוזה שהרי כתוב "לֹא תַעֲשֹׂן
בֶּן לֵה' אֱלֹקֵיכֶם".

כלל בעשה ופרט בל"ת אין דנים
בכלל ופרט
לא תעשה גנות ופרדסים דברי ריה"ג ר"ע אומר לא
תבנה לכמות שהיתה: הגמרא אומרת שלכאורה
רבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא חולקים במה שאמר רבי אבין בשם רבי אילעא שבכל
מקום שאתה מוצא כלל בעשה ופרט בלא תעשה אין דנים אותו בכלל ופרט. רבי
יוסי הגלילי סובר כרבי אילעא ורבי עקיבא סובר שלא כרבי אילעא²⁶⁶. ואומרת
הגמרא, שגם ר"ע וגם ריה"ג סוברים כרבי אילעא. רבי עקיבא סובר עוד משמע
כמו שהיתה, לכמה שהיתה אינה נבנית אבל נעשית גנות ופרדסים רבי יוסי
הגלילי סובר עוד משמע לגמרי, כמו שנאמר, לא תבנה לעולם ועד לשום דבר,
לא לבנין בתים ולא לגנות ופרדסים.

היו בה אילנות תלושין אסורין.
מחוברין מותרין של עיר אחרת אסורים
הגמרא מביאה את מה ששנינו היו בה אילנות
תלושין אסורין, מחוברין מותרין, מפני שהתורה
אמרה "תִּקְבֹּץ אֶל תוֹךְ רִחְבֶּיהָ וְשָׂרְפָתָהּ", מי שאינו מחוסר אלא קביצה ושריפה,
יצא זה שמחוסר תלישה וקביצה ושריפה. של עיר אחרת בין תלושין בין מחוברין
אסור, "וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּהּ" אפילו אילנות מחוברים אשר בה נאסרים.

לא יבנה יריחו על שם עיר אחרת
ולא עיר אחרת על שם יריחו
ואמר רב חסדא, שעיר אחרת היא יריחו. כתוב
ביהושע: "וְהָיְתָה הָעִיר חֶרֶם הָיָא וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ
לֵה" וכתוב: "וַיִּשְׁבַּע יְהוֹשֻׁעַ בְּעַת הַהִיא לֵאמֹר אֲרוּר הָאִישׁ לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר יִקּוּם
וּבָנָה אֶת הָעִיר הַזֹּאת אֶת יְרִיחוֹ בְּבָכְרוֹ וַיִּסְדָּנָה וּבִצְעִירוֹ יִצִּיב דְּלָתֶיהָ". ושנינו
בברייתא שלא יבנה יריחו על שם עיר אחרת, ולא עיר אחרת על שם יריחו, אסור
לבנות עיר אחרת ולקרוא אותה יריחו. וכתוב: "בְּיָמָיו בָּנָה חִיָּאל בֵּית הָאֱלֹהִי אֶת

266 ובעיר הנידחת יש כלל בעשה ופרט בלא תעשה. "והיתה תל עולם" כלל שלא תעשה אפילו גנות ופרדסים
אלא תהיה תל עולם שהוא עשה, "לא תבנה עוד" בנין בתים והוא לא תעשה, אין דנין אותו בכלל ופרט לומר אין
בכלל אלא מה שבפרט, שהלא תעשה הוא פירוש והיתה תל עולם לבנין אבל לגנות ופרדסים מותר. אלא הכתוב
אומר שני דברים, והיתה תל עולם לגנות ופרדסים, לא תבנה עוד כל בנינים שבועולם ואפילו לגנות ופרדסים
לא תבנה עוד. ודורשים בלימוד של דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד, לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד
על הכלל כולו יצא. בנין היה בכלל ויצא להקיש לך מה בנין מיוחד שהוא ישוב בני אדם אף כל בנין כגון גנות
ופרדסים לא. ורבי יוסי הגלילי סובר שאין דנים כרבי אבין, ודורש והיתה תל עולם מכל דבר, לא תבנה עוד
משמע בנין בתים, בבנין בתים יש איסור לאו, ובגנות ופרדסים איסור עשה כך שמעתי. רש"י.

יְרִיחוֹ" בְּאֲבִירָם בָּכְרוּ יִסְדָּהּ וּבִשְׁגֹב צָעִירוֹ הָצִיב דָּלְתֶיהָ כְּדָבָר ה' אֲשֶׁר דָּבַר בְּיַד יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹחַ²⁶⁷. ולא את יריחו עצמו בנה אלא עיר אחרת על שם יריחו, שקראה לה יריחו²⁶⁸.

אליהו בקש ונמסר בידו מפתח של גשמים

שנינו בברייתא, "בְּאֲבִירָם בָּכְרוּ יִסְדָּהּ" רשע לא היה לו ללמוד שלא לבנות את יריחו כשמת אבירם הרשע, "וּבִשְׁגֹב צָעִירוֹ הָצִיב דָּלְתֶיהָ". ממשמע שנאמר באבירם בכורו איני יודע ששגוב הוא צעירו? אלא שהיה קובר והולך את בניו מאבירם ועד שגוב שהוא הצעיר מכלם. אחאב שהיה שושבינו של חיאל ואליהו באו לשאול בשלומם בבית האבל. ואחאב שאל את אליהו האם יהושע קילל את מי שיבנה את יריחו על שם עיר אחרת, או עיר אחרת על שם יריחו? ואליהו הנביא אמר כן. ואחאב אמר לאליהו אם לא התקיימה הקללה של משה בתורה: "וְיִסְרְתֶם וְעִבַּדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם" "וְעָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר". ואותו אדם, אחאב, העמיד עבודה זרה על כל תלם ותלם, והגשמים לא פסקו. עד שלא הניחו ללכת להשתחוות לעבודה זרה מתוך שהדרכים היו מלוכלכות בטיט. וכיצד התקיימה הקללה של יהושע תלמידו?! מיד: "וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַתְּשָׁבִי מִתְּשָׁבִי גִלְעָד אֶל אַחְאָב חֵי ה' אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עֲמַדְתִּי לִפְנֵיו אִם יִהְיֶה הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה טַל וּמָטָר כִּי אִם לִפִּי דְבָרִי". ואליהו התפלל לה' והמפתח נמסר בידו של מטר והלך. "וַיְהִי דְבַר ה' אֵלָיו לֵאמֹר" "לֵךְ מִזֶּה וּפְנִיתִי לָךְ קִדְמָה וְנִסְתַּרְתָּ בְּנַחַל בְּרִית אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הַיַּרְדֵּן" "וַיְהִי עֲרֵבִים מִבֵּינָם לֹא לָחֶם וּבִשָּׁר בִּבְקָר וּלְחֶם וּבִשָּׁר בְּעָרֵב וּמִן הַנַּחַל יִשְׁתֶּה" רב יהודה אמר בשם רב שעורבים הביאו לו את הבשר מהטבחים של אחאב. "וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיִּבֶשׁ הַנַּחַל כִּי לֹא הָיָה גֶשֶׁם בְּאֶרֶץ", כיון שקדוש ברוך הוא ראה שיש צער בעולם אמר לאליהו לך צרפתה, כדי לגלגל שיחזיר לו את המפתח של מטר.

ג' מפתחות לא נמסרו בידי שליח כתוב "וַיְהִי דְבַר ה' אֵלָיו לֵאמֹר קוּם לֵךְ צִרְפָּתָה אֲשֶׁר לְצִידוֹן וַיִּשְׁבֹּת שָׁם הִנֵּה צִוִּיתִי שָׁם אִשָּׁה אֶלְמָנָה

לְכַלְכֶּלְךָ". וכתוב "וַיְהִי אַחֵר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה חָלָה בֶּן הָאִשָּׁה בְּעֶלֶת הַבַּיִת" ואליהו בקש שיתנו לו את המפתח של תחיית המתים. ואמרו לו שלש מפתחות לא נמסרו לשליח של חיה, ושל גשמים, ושל תחיית המתים. יאמרו שנים ביד תלמיד ואחת ביד הרבו, הבא את המפתח שלגשמים ותקבל את המפתח של תחיית המתים. כמו שכתוב "לֵךְ הֲרָאָה אֶל אַחְאָב וְאֶתְּנָה מָטָר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה" ולא כתוב ותן מטר.

אותו גלילי דרש לפני רב חסדא המשל של אליהו דומה לאדם שסתם את השער שלו ואבד את המפתח. אליהו נעל את שערי מטר ולבסוף אבד את המפתח של גשמים, שהשער של מטר לא נפתח על ידו. רבי יוסי דרש בציפורי אבא אליהו

267 ועל שעבר על האלה קוראים לו בית האלי.

268 לא התפרש מנין. רש"י.

היה קפדן, שכעס על אחאב, ואמר חי ה' אם יהיה השנים האלה טל ומטר. ואליהו
שהיה רגיל לבוא אליו נכסה שלשה ימם ולא בא. וכשבא אליו אמר לו רבי יוסי,
מדוע מר לא בא? ואליהו אמר לו מדוע קראתלי קפדן! ורבי יוסי אמר לו הרי
שמר מקפיד עלי, שלא באת אלי שלושה ימים מקפדנות עלי.

צדיק בא לעולם טובה באה לעולם "ולא ידבק בידך מאומה מן החרם למען ישוב ה'
מחרון אפו ונתן לך רחמים ורחמך כל זמן שרשעים
בעולם חרון אף בעולם וכו'. ואמר רב יוסף שהרשעים הם הגנבים. הגמרא מביאה
את מה ששנינו, רשע בא לעולם חרון בא לעולם, שנאמר "בבוא רשע בא גם בוז
ועם קלון חרפה". רשע אבד מן העולם טובה באה לעולם, שנאמר "ויבאבד רשעים
רנה". צדיק נפטר מן העולם רעה באה לעולם, שנאמר "הצדיק אבד ואין איש
שם על לב ואנשי חסד נאספים באין מבין כי מפני הרעה נאסף הצדיק". צדיק בא
לעולם טובה באה לעולם, שנאמר "זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו".

הדרן עלך פרק 'כל ישראל יש להם חלק'
וסליקא לה מסכת סנהדרין.